

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК ХЯМЕ
(ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА)
СІЛЕЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У КАТОВИЦЯХ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ НОРД (КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ)
МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ІНКЛЮЗІЇ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної науково-практичної конференції
**СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ:
УСПІШНІ УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ**

11 листопада 2025 року, м. Київ

УДК 376.1 + 371.3 + 37.018.1

Збірник тез наукових доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний дизайн інклюзивного навчання: успішні українські та зарубіжні практики» 11 листопада 2025 року. Київ: Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, 2025. 288 с.

Друкується за рішенням Вченої ради Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Протокол № 12 від 19.11.2025 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Олена МАРТИНЧУК, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

Тетяна СКРИПНИК, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор психологічних наук, професор.

Ірина МУЗИЧЕНКО, заступник декана з наукової роботи та міжнародної діяльності Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук.

Галина ВАСИЛЬЄВА, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

Ганна СУПРУН, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат психологічних наук.

Тетяна ХОМИК, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

У збірнику тез наукових доповідей представлено результати досліджень, аналітичні матеріали й практичні напрацювання учасників конференції щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. Матеріали висвітлюють формування інклюзивного освітнього середовища, систему підтримки дітей з особливими освітніми потребами, організацію соціально-психологічного супроводу та сучасні підходи до проектування інклюзивного простору. Представлені напрацювання сприяють обміну досвідом, поширенню ефективних практик та професійному зростанню фахівців у сфері інклюзивної освіти.

© Факультет психології, соціальної
роботи та спеціальної освіти

А. А. Соболева, Г. І. Васильєва

РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З
МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ 185

Ю. О. Соколенко, О. П. Таран

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З
МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ЗАСОБАМИ ШУМОВИХ МУЗИЧНИХ
ІНСТРУМЕНТІВ 187

Р. В. Устюк, О. П. Таран

ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTІ АРТИКУЛЯЦІЙНОГО ПРАКСИСУ У
ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРИЄЮ 189

Т. В. Хомик, К. О. Тичина, С. О. Логвиненко

НАПРЯМИ ОБСТЕЖЕННЯ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У
ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ 192

Л. В. Шаповал, Г. В. Супрун

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДІВ ІЗ НАУКОВО ДОВЕДЕНОЮ
ЕФЕКТИВНІСТЮ ЗАДЛЯ СТАНОВЛЕННЯ ЗДАТНОСТІ ДО
МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У ПІДЛІТКІВ З АУТИЗМОМ 196

Ю. В. Шерепенко, Т. В. Хомик

ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTІ СЛОВЕСНО-ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ
У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ
ТРУДНОЩАМИ 199

А. О. Ярошевська, К. О. Тичина, М. С. Овчаренко

ДІАГНОСТИЧНА ПРОЦЕДУРА ОБСТЕЖЕННЯ ФОНАЦІЙНОГО
ДИХАННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ
МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ 202

СЕКТОРАЛЬНА ДИСКУСІЯ 3.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

О. О. Базилевська

ВИКОРИСТАННЯ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ У НАВЧАННІ ДІТЕЙ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ
ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ ТА
ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ 205

М. Г. Буйняк

ЗДАТНІСТЬ ДО ПЕДАГОГІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК
КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА 206

Т. Василенко, Н. Д. Вінник

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВЧИТЕЛІВ У ВПРОВАДЖЕННІ
ІНКЛЮЗІЇ 208

ВИКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ У КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	238
Б. В. Кондратюк	
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ АДАПТАЦІЇ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ПРИ ЗАРАХУВАННІ ДО ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	240
О. Є. Кузнєцова, А. В. Дуля	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	244
Г. М. Левицька, Ю. М. Шевченко	
АСИСТЕНТ ВИХОВАТЕЛЯ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ГРУПІ	246
М. М. Лехолетова	
НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	249
І. О. Літченко, Г. В. Супрун	
РЕСУРСИ КОМАНДНОГО СУПРОВОДУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ	251
В. Лях	
БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ПРИЙМАЮЧІЙ ГРОМАДІ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	253
О. С. Охріменко, І. О. Сасіна	
КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО СЕРТИФІКАЦІЇ ІНСТРУКТОРІВ З ОРІЄНТУВАННЯ В ПРОСТОРІ ТА МОБІЛЬНОСТІ В США	255
М. Павленко, О. Берлюта	
СПІВПРАЦЯ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ .	257
О. І. Проскурняк	
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	260
Л. Прядко	
ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОМАНДИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	261
К. О. Рябокін, В. П. Кутішенко	
ГАРМОНІЗАЦІЯ СТИЛІВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ЯК УМОВА ПРОФІЛАКТИКИ ТРИВОЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ	263
О. Салата	
АДАПТИВНІ МОЖЛИВОСТІ АТРИБУТИВНОГО СТИЛЮ ОСІБ З ПСИХОСОМАТИЧНИМИ РОЗЛАДАМИ	265

НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

В Законі України «Про освіту» (2017) регламентовано засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності. Зокрема, гарантовано забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності; розвиток інклюзивного освітнього середовища, у тому числі у закладах освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами; забезпечення універсального дизайну та розумного пристосування [5].

За статистичними даними Міністерства освіти і науки України, станом на 1 січня 2025 року, кількість інклюзивних класів закладів загальної середньої освіти складає 33 397, в них учнів з ООП – 47 610; кількість спеціальних класів закладів загальної середньої освіти складає 728, в них учнів з особливими освітніми потребами – 6 179 [6]. Так, за останні п'ять років, майже удвічі збільшилась кількість учнів з особливими освітніми потребами (ООП) в закладах загальної середньої освіти. У зв'язку з вище означеними даними актуалізується необхідність окреслення напрямів соціальної підтримки інклюзивного навчання в умовах закладу загальної середньої освіти.

Соціальна підтримка розглядається як «система заходів суб'єктів соціально-педагогічної роботи, спрямована на вирішення проблем осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах шляхом надання їм допомоги чи необхідних видів соціальних послуг; система заходів, спрямована на створення умов, що дозволяють забезпечити соціальну захищеність людей» [1, с. 161]. На Рис. 1. представлені напрями роботи, які вважаємо, мають реалізовуватись в закладі освіти, в контексті соціальної підтримки інклюзивного навчання. Вони потребують міждисциплінарного підходу, який передбачає комплекс заходів, які проводяться у тісній взаємодії єдиною командою фахівців задля досягнення спільної мети щодо забезпечення соціальної підтримки інклюзивного навчання, поліпшення соціалізації дітей з ООП в умовах закладу загальної середньої освіти. Ефективна міждисциплінарна взаємодія залежить від злагодженої роботи між членами команди через партнерство, узгодженість дій, здатність розв'язувати конфліктні ситуації тощо [2].

Важливою складовою соціальної підтримки інклюзивного навчання є робота з батьками дітей з ООП. Зокрема, соціально-педагогічна допомога з питань: як виходити зі складних ситуацій з дітьми; як їх підтримати, допомогти адаптуватись в освітньому середовищі; як впоратися з власним страхом і тривогою тощо [4]. Налагодження партнерської взаємодії з батьками дитини з ООП передбачає надання їм консультативної допомоги, рекомендацій з питань соціального

розвитку дитини, шляхом поєднання індивідуальних консультацій з груповими заняттями та зустрічами з батьками, залучення їх до спеціальних навчально-просвітницьких програм тощо [3].

Психолого-педагогічний	• Супровід дітей з ООП в навчальному процесі закладу освіти • Підтримка емоційного благополуччя та соціальної адаптації учасників освітнього процесу • Профілактика булінгу, розвиток толерантності серед учасників освітнього процесу
Соціально-педагогічний	• Створення умов для соціальної інтеграції дітей з ООП у середовище закладу освіти • Організація допомоги у вирішенні поведінкових труднощів • Формування позитивного ставлення учасників освітнього процесу до дітей з ООП
Освітньо-інформаційний	• Поширення знань про принципи інклюзивного навчання серед педагогів, батьків, громади, шляхом організації та проведення просвітницьких заходів • Розробка інформаційних матеріалів про права, можливості й ресурси підтримки дітей з ООП
Консультативно-координаційний	• Співпраця між педагогами закладу освіти, фахівцями ІРЦ, соціальними службами, батьками • Діяльність команди психолого-педагогічного супроводу • Консультування педагогів і батьків, щодо індивідуальної програми розвитку дитини з ООП
Правозахисний	• Забезпечення реалізації прав дітей з ООП на рівний доступ до освіти • Інформування батьків дітей з ООП про соціальні пільги, гарантії, ресурси підтримки
Соціально-громадський	• Розвиток партнерства між школою, громадою, неурядовими організаціями (НУО), волонтерами • Залучення всіх учнів до спільної участі в соціальних і благодійних проєктах • Формування інклюзивної культури у середовищі закладу освіти

Рис. 1. Напрями соціальної підтримки інклюзивного навчання

Таким чином, реалізація зазначених напрямів соціальної підтримки інклюзивного навчання в умовах закладу загальної середньої освіти забезпечить рівний доступ до освіти, сприятиме всебічному розвитку особистості, підвищить ефективність освітнього та виховного процесу, сприятиме формуванню толерантного середовища, підтримці батьків та педагогів, допоможе розвитку інклюзивної культури в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Зверева І. Д. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І. Д. Зверєвої. Київ, Сімферополь : Універсум, 2012. 536 с.
2. Карпенко О. Г., Спіріна Т. П., Лехолетова М. М. Міждисциплінарна взаємодія у наданні соціальних послуг вразливим групам населення. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2025. №1. С. 42–50. DOI: <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2025-1-42-50>.
3. Лехолетова М. М., Лях Т. Л., Саліга С. В. Соціально-педагогічна підтримка батьків дітей із особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. №1(12). С. 89–96. DOI 10.31499/2618-0715.1(12).2024.305129.
4. Лях Т., Лехолетова М., Петрович В., Спіріна Т. Соціально-педагогічна робота з батьками щодо підтримки ними дітей у період війни. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. № 2. С. 24–30. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.2.3>

5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (редакція від 22.09.2025). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 05.10.2025).

6. Статистичні дані / інклюзивне навчання. Міністерство освіти і науки України. URL : <https://mon.gov.ua/osvita-2/inklyuzivne-navchannya/statistichni-dani> (дата звернення: 05.10.2025).

І. О. Літченко, м. Київ

iolitchenko.fpsrso24m@kubg.edu.ua

Г. В. Супрун, м. Київ

h.suprun@kubg.edu.ua

РЕСУРСИ КОМАНДНОГО СУПРОВОДУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ

У сучасній інклюзивній освіті дедалі більшого значення набуває командний супровід дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з розладами аутистичного спектра. Для таких дітей, які відчують значні труднощі у сфері соціальної взаємодії, командна робота спеціалістів створює необхідні умови для комплексного впливу на когнітивну, емоційно-вольову, комунікативну та поведінкову сфери розвитку [2].

Для дітей з аутизмом соціальна взаємодія, що зазвичай приносить задоволення звичайним дітям, часто є джерелом роздратування та бажання ізолюватися. Ключові порушення соціальної взаємодії, характерні для дітей дошкільного віку з аутизмом, включають: неправильну інтерпретацію соціальних ситуацій і схильність до усамітнення, підвищену емоційну чутливість та швидку стомлюваність у групі, низький поріг афективного дискомфорту під час контактів з оточуючими, підвищену вразливість та дратівливість, соціальну відчуженість, труднощі у сприйнятті емоційної експресії інших людей, відторгнення або заміщення оточення, надмірну гальмівну реакцію на ситуації соціальної взаємодії, а також фрагментарність і буквальність сприйняття соціальних сигналів. Такі порушення часто призводять до непорозумінь з оточуючими та обмежують можливості дітей задовольняти базові потреби, що, у свою чергу, може спричиняти різноманітні дезадаптивні прояви [2].

Шапочка В. А. визначає технологію командного супроводу як цілісну систему дій фахівців, що спільно планують, реалізують і оцінюють індивідуальний розвиток дитини з особливими освітніми потребами [3, с.34]. Основою такої системи є принцип міждисциплінарної взаємодії, що передбачає рівноправну участь усіх членів команди, узгодженість підходів і активне залучення батьків.

Постійні члени команди супроводу (обов'язкові учасники) включають: